

Аналіз суміші аніонів I-III груп

Прилади і реактиви: всі прилади, реактиви і розчини, вказані в попередніх роботах по дослідженню та виявленню аніонів.

Додатково: універсальний індикаторний папір, крохмальний папір, пероксид водню (8%), сірчана кислота (4н).

Аніони в більшості випадків не заважають один одному при виявленні і їх аналіз ведуть частковим методом .

Попередні дослідження

1. Розчин досліджують на наявність аніонів I групи.
До 2-3 крапель слабо лужного розчину (рН = 7-9) додають 2-3 краплі розчину BaCl_2 . Утворення білого осаду вказує на присутність аніонів I групи, які відкривають частковими реакціями.
2. Досліджують розчин на наявність аніонів II групи.
До 2-3 крапель досліджуваного розчину додають 3-4 краплі HNO_3 і 2-3 краплі AgNO_3 . Утворення осаду вказує на присутність аніонів II групи. Визначення кожного з них проводять частковими реакціями.
3. Аніони III групи відкривають частковим методом.
4. За допомогою універсального індикаторного паперу визначають рН розчину. Якщо $\text{pH} < 2$, в розчині можуть бути присутні аніони: CO_3^{2-} , SO_3^{2-} , NO_2^- .
5. Досліджують розчин на наявність аніона – окисника NO_2^- .
До 5-6 крапель досліджуваного розчину, підкисленого 2н розчином сірчаної кислоти, додають 2-3 краплі йодиду калію і декілька крапель розчину крохмалю. При наявності аніону NO_2^- розчин забарвлюється в синій колір.
6. Досліджують розчин на наявність іонів-окисників.
До 5-6 крапель досліджуваного розчину додають 2 краплі 1н розчину сірчаної кислоти, 2-3 краплі розведеного розчину перманганату калію. Якщо при цьому перманганат калію знебарвлюється, то в розчині можуть бути присутні аніони-відновники: SO_3^{2-} , NO_2^- , I^- , Br^- , можливо, і Cl^- .
7. Досліджують розчин на наявність аніонів летких та нестійких кислот.
До 3-4 крапель досліджуваного розчину приливають 3 краплі 4 н розчину сірчаної кислоти і злегка струшують пробірку. Якщо виділення газу не спостерігається, то розчин злегка нагрівають. Виділення бульбашок газу вказує на можливість присутності аніонів CO_3^{2-} , SO_3^{2-} , S^{2-} , NO_2^- .
За властивостями газів CO_2 , SO_2 , H_2S , NO_2 (запах, колір) роблять висновок про їх можливий склад. На основі попередніх досліджень роблять висновок про те, які аніони можуть знаходитись в розчині. Після цього приступають до їх виявлення.

Виявлення окремих аніонів

1. Сульфат-іон відкривають частковим методом із окремої проби розчину дією хлориду барію в підкисленому (азотною або хлороводневою кислотою) середовищі.
2. Сульфит-іон відкривають із окремої порції розчину розкладанням сірчаною кислотою(при нагріванні). Оксид сірки (IV) , який виділяється, пропускають через розчин перманганату калію. Якщо в розчині присутні аніони NO_2^- , S^{2-} , то від них необхідно вивільнитись, так як вони заважають відкриттю аніона SO_3^{2-} . До 4 крапель досліджуваного розчину додають 4 краплі розчину хлориду барію. Одержаний осад відокремлюють, промивають водою і обробляють 2-3 каплями 2н розчину хлороводневої кислоти. Газ, що виділяється досліджують на наявність оксиду сірки (IV) .
3. Карбонат-іон відкривають із окремої порції розчину частковою реакцією. Якщо в розчині присутній аніон SO_3^{2-} , то його попередньо необхідно окислити, так як він буде заважати виявленню аніона CO_3^{2-} . Для цього до досліджуваного розчину додають 8% розчин перекису водню і нагрівають на водяній бані. Після цього досліджують розчин на

- наявність аніона CO_3^{2-} .
4. Силікат-іон відкривають із окремої проби досліджуваного розчину шляхом обробітку його хлоридом амонію або хлороводневою кислотою.
  5. Фосфат-іон відкривають із окремої проби розчину за допомогою магnezіальної суміші або молібденової рідини. Якщо в розчині присутні аніони другої групи та аніон SiO_3^{2-} , то відкриття фосфат-іону проводять наступним чином. До 5-6 крапель аналізованого розчину додають такий же об'єм хлориду барію. Осад відокремлюють, промивають і розчиняють в 2н хлороводневій кислоті. Одержаний розчин нейтралізують розчином аміаку до $\text{pH} = 7-8$, додають декілька кристаликів хлориду амонію та злегка нагрівають. Якщо з'являється осад полікремніевої кислоти, його відфільтровують і відкривають фосфат-іон за допомогою магnezіальної суміші або молібденової рідини.
  6. Сульфід-іон відкривають із окремої проби ацетатом свинцю або окисленням його до вільної сірки. Іони S^{2-} можуть заважати відкриттю аніонів Cl^- , Br^- , I^- . Тому рекомендується їх усунути. Для цього до 5-6 крапель нейтрального або слаболужного розчину ($\text{pH} = 7-9$) додають розчин ZnSO_4 і нагрівають. Сульфід цинку, який утворився, відокремлюють, а у фільтраті відкривають аніони Cl^- , Br^- , I^- .
  7. Хлорид-іон відкривають за допомогою нітрату срібла, якщо в досліджуваному розчині відсутні бромід-іони, то хлорид-іони визначають наступним чином. 5-6 крапель досліджуваного розчину підкислюють такою ж кількістю 2н розчину азотної кислоти і додають 5-6 крапель розчину AgNO_3 . Осад відокремлюють, промивають водою і додають до осаду 6-8 крапель 12% розчину карбонату амонію. Осад відокремлюють, а у фільтраті відкривають аніон Cl^- розчином бромиду калію.
  8. Бромід-іон відкривають реакцією окислення його хлорною водою до вільного броду в присутності бензолу. Якщо присутні аніони S^{2-} , SO_3^{2-} , то їх спочатку окислюють розчином перманганату калію в кислому середовищі. Для цього до 5-6 крапель досліджуваного розчину додають 2 краплі 2н розчину сірчаної кислоти і додають по каплях при помішуванні розчин перманганату калію до блідо-малинового забарвлення. В одержаному розчині відкривають бромід-іон.
  9. Йодид-іон відкривають окисленням його сірчаною кислотою. До 5 крапель досліджуваного розчину додають 2 краплі концентрованої сірчаної кислоти. Вільний йод, який виділився, виявляють вологим крохмальним папірцем. При наявності в розчині іонів-відновників аналіз ведуть таким же чином, що і при відкритті бромід-іонів.
  10. Нітрат-іон відкривають з дифеніламіном, якщо за попередніми дослідженнями в розчині відсутні аніони NO_2^- . Якщо ж розчин містить аніони NO_2^- , то їх слід попередньо видалити за допомогою хлориду амонію. До 4-5 крапель розчину додають 5-6 крапель розчину (або кілька кристаликів) хлориду амонію і обережно нагрівають. При цьому нітрит амонію, який утворюється, повністю руйнується з виділенням азоту.
  11. Нітрит-іон відкривають із окремої проби дією мінеральних кислот (виділення бурого газу) або йодидом калію.
  12. Ацетат-іон відкривають із окремих проб досліджуваного розчину дією концентрованої сірчаної кислоти або за допомогою розчину хлориду заліза (III).

Контрольні запитання та завдання

1. Яким чином класифікують аніони?
2. За допомогою яких реактивів визначають належність аніонів до певної аналітичної групи?
3. Чи має значення pH досліджуваного розчину в аналізі суміші аніонів?
4. Як можна виявити аніони Cl^- , Br^- , I^- при їх сумісній присутності?
5. Які аніони летких сполук виявляють за виділенням газу?
6. Перелічіть аніони-окисники. Як їх можна виявити в досліджуваному розчині?
7. Перелічіть аніони-відновники. Як їх можна виявити в досліджуваному розчині?
8. Як позбуваються дії S^{2-} іонів при відкритті аніонів II групи?

9. Чи можна відкрити аніони NO_3^- в присутності аніонів NO_2^- ? 10. Які аніони можуть бути присутніми в розчині з:
- а) сильно-кислим середовищем? б) лужним середовищем?
  - в) нейтральним середовищем?
11. Як виявляють фосфат-іони за наявності сульфат- та сульфід-іонів?
12. Які іони заважають відкриттю аніона PO_4^{3-} і як відкривають PO_4^{3-} аніон в присутності цих іонів?
13. Складіть схему аналізу суміші аніонів, що містяться в розчині:
- а) CO_3^{2-} , PO_4^{3-} ; б) Cl^- , Br^- , I^- ;
  - в) SO_4^{2-} ; NO_3^- , NO_2^- ; г) $\text{C}_2\text{O}_4^{2-}$, S^{2-} , CO_3^{2-} .